

Leadership I.

Téma Morální jednání a etické rozhodování

zpracovala: PhDr. Ivana Nekvapilová, Ph.D.

Ivana.nekvapilova@unob.cz.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost

Název projektu: Inovace magisterského studijního programu Fakulty vojenského leadershipu

Registrační číslo projektu: CZ.1.07/2.2.00/28.0326

Kdo je to vůdce?

Osoba způsobilá k výkonu role = kompetentní.

Cíle

- Objasnit podmíněnost morálního jednání.
- Vysvětlit faktory ovlivňující lidské jednání.
- Objasnit dvě stránky morálního jednání – smysl a formu a jejich vzájemný vztah.
- Reflektovat složitost rozhodovacího procesu jedince (velitele – leadera), rozvíjet schopnost rozhodování v etickém dilematu.

Obsah

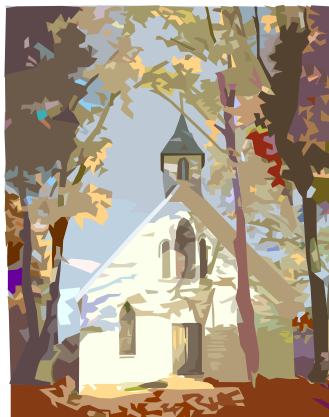
1. Základní znaky jednání.
2. Vnitřní a vnější faktory jednání vojáka.
3. Hodnocení jednání. Pozice hodnotitele.
4. Interpretace člověka v dějinách evropské kultury a jejich vliv na hodnocení lidských činů v postmoderní společnosti.
5. Charakter etické situace. Dilema, etický problém.
6. Kritéria a faktory etického rozhodování. Stádia morálního vývoje. Proč se lidé v podobných situacích rozhodují zcela odlišně?
7. Fáze a faktory etického rozhodování. Syntetický model etického rozhodování.

Co je to jednání?

Jednání

Tvorba

Práce

Práce je činnost, která slouží k obstarávání potřeb každodenního života. Její výsledky slouží ke spotřebě, neuchovávají se dlouhodobě. Je pro ni charakteristické cyklické opakování činností. Představuje především starost o domov a hospodářství.

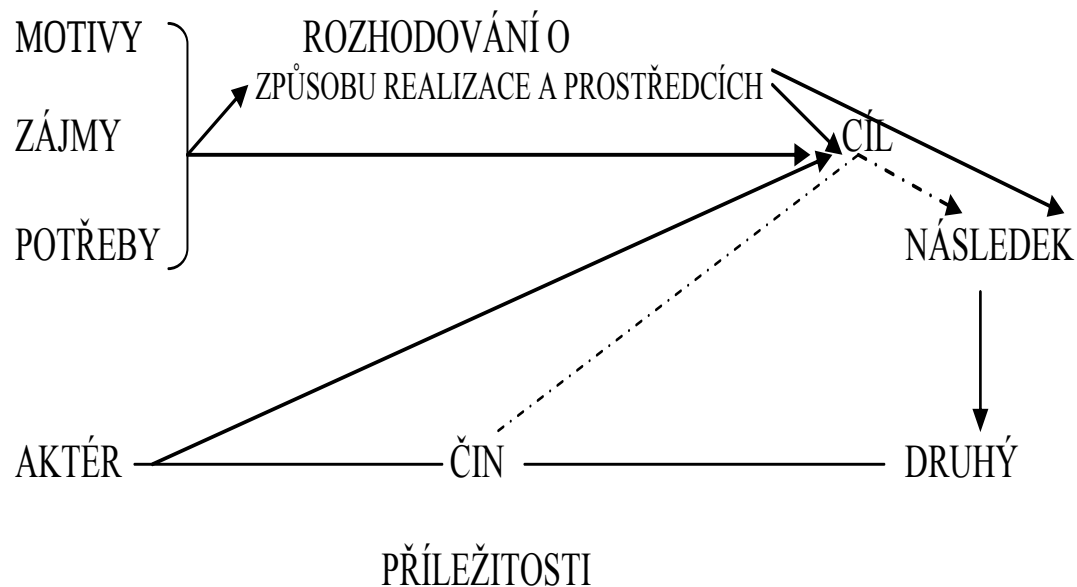
Tvorbou se rozumí libovolná činnost, jejímž výsledkem je produkt, tedy nejen činnost umělecká. Má jasný začátek a také konec. Je znám postup tvorby, tedy proces tvorby je možné opakovat. Smysl produktu je určen jeho účelem. Pro vytvoření produktu jsou nutné zdroje a člověk používá nástroje.

Jednání, lidské činy, to je taková činnost, která vždy probíhá ve společenství lidí, je charakteristická mnohostí přístupů a projevů, svobodou formulovat svoje stanoviska a rozhodnutím je realizovat. Je neopakovatelná. Přináší názorové střety, konflikty a vzájemný boj sociálních aktérů. Mění sociální realitu.

Charakteristické rysy morálního jednání jako sociální interakce

- Jasný počátek – cíl a záměry jednajícího.
- Obtížně předvídatelné následky. Nejasný konec.
- Neopakovatelnost
- Všechny jeho následky nelze naplánovat. Není možné je ani domyslet.
- Je charakteristické jistou kontinualitou. To, co se začne, má svoji vlastní existenci.
- Jeho hybná síla je vnitřní – schopnost jedince jednat.
- Vnější nátlak, násilí ničí mnohost projevů a realizací, kreativitu jejímiž nositeli jsou lidé.

Schéma jednání

Vnitřní a vnější regulativy jednání

Svědomí, morálka x

právo, morálka,
společenský protokol,
náboženství,
ideologie,
místní tradice a zvyky

Právní normy upravující chování a jednání vojáků v resortu MO:
Vševojsk 1-1 Povinnosti funkcionářů.
Všeob P-47 stejnokrokový předpis,

Hodnocení jednání

- a) Pozice hodnotitele a jeho morální hodnoty
- b) Chápání člověka – sociokulturně a historicky proměnlivé
- c) Hodnocení činů, motivů, důsledků.

Rozhodněte, zda byl muž v příběhu dobrým nebo špatným strážcem majáku. Svoji volbu vysvětlete. Je možné jeho jednání označit za altruistické, prosociální? Na základě čeho tak soudíte?

Na jednom ostrově obsluhoval maják velmi hodný a ústupný chlapík. S každým chtěl vycházet dobře a prostě neuměl říci ne. Jednou za čas dostával z královských zásob láhev vzácného oleje, aby měl čím plnit strážnou lampu. Nebe bylo jasné a modře poklidné.

Zrána přišla za strážcem majáku stará vdova: „Ulej mi kapku oleje“, prosila ho. „Blíží se výročí smrti mého muže, musím mu zapálit věčné světlo, aby jeho duše spočívala v míru.“ Strážce ji ulil oleje a vdova zajásala a pochválila jej, jaký je hodný.

V poledne přišel za strážcem majáku soused. „Příteli, že mi dáš kapičku oleje? Musím naolejovat své stroje, jinak bych dnes přišel o výdělek.“ Dostal svou sklenku oleje a nadšeně strážce majáku objal se slovy, jaký je dobrý kamarád.

K večeru přiběhla mladá matka a moc naříkala: „Mé dítě se spálilo a křičí! Prosím tě, ulej mi oleje a já mu budu mazat bolístku!“ I jí strážce odlil vzácný olej. Žena mu vroucně políbila ruku a děkovala mu, že měla štěstí, že potkala právě takového dobrého člověka.

V noci přišla strašná bouře. Strážce spěchal na maják, rozsvítit lampu. Ale oleje bylo už sotva na dně. Lampa brzy zhasla. Lod' se stovkami lidí na palubě narazila do skal a všichni do jednoho utonuli v moři.

Etické situace

Etický problém je takový konflikt, který jednoznačně vyplývá ze situačního kontextu, je možné téměř jednoznačně určit jeho účastníky, svoboda volby zúčastněných stran není omezena, výsledné rozhodnutí má jednoznačnou podobu ano, ne. (Podrobněji Rolný, I. Etika v podnikové strategii)

Etické dilemma označuje typ konfliktu, který má přesně opačné charakteristiky: více účastníků, narušená svoboda volby, nelze stanovit jednoznačně dobrou nebo špatnou variantu řešení, situace nebude jedním činem vyřešena, předpokládá řetězec rozhodování a činů s obtížně předvídatelným výsledkem.

Etické hledisko a jeho aspekty

Zvol to, co je dobré pro každého!

Aspekty:

- uvažování o důsledcích jednání
- neutralita, nezaujatost
- představivost, empatie

Principy etického pohledu na skutečnost

Jak důsledky konkrétního skutku ovlivňují jeho morální hodnotu?

Jaké jsou morální povinnosti (závazky) jednotlivce a jak tyto závazky ovlivňují morální hodnotu konkrétního skutku?

Jaká jsou morální práva jednotlivce a jak tato práva ovlivňují morální hodnotu konkrétního skutku?

Principy etického pohledu na skutečnost

Chovej se k sobě i k ostatním s úctou!

Chovej se ke všem stejně!

Jednej tak,
abys svým jednáním rozmnožil lidské štěstí!

Kritéria etického rozhodování

Povinnost.

Odpovědnost.

Spravedlnost.

Užitek.

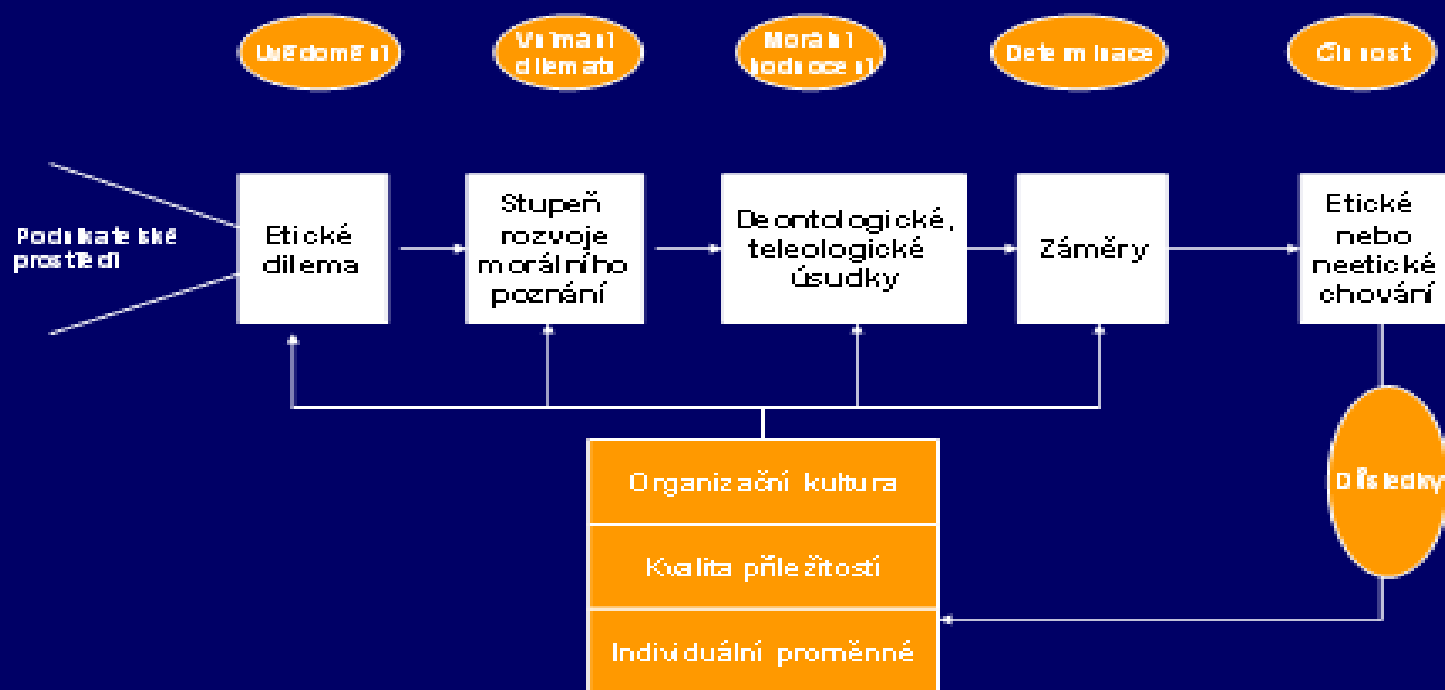
Rozhodující se osoba.

Stadia morálních úsudků

1. Hledisko odměny a trestu.
2. Hledisko odplaty.
3. Mínění skupiny.
4. Platné společenské právo.
5. Smlouva sociálního užitku a individuálních práv.
6. Morální hlediska společenského řádu.

Model etického rozhodování

Syntetický model etického rozhodování

Podhaj, B. Etika a podniková strategie. Bělohávy: Albatros, 2008, s. 40

Na čem závisí etické rozhodování jedince?

- na svobodě
- na stupni uvažování osoby
- na dodržování principů etického pohledu
- na zvolených kritériích etického rozhodování
- na setrvání u etického hlediska a jeho aspektů
- na kvalitě prostředí

Stadia morálního rozvoje organizace

1. Amorální organizace
2. Formálně - právní organizace
3. Společensky odpovědná organizace
4. Eticky se rodící organizace
5. Etická organizace

Postup etického rozhodování

Identifikace problému

sběr základních údajů

mapování významných lidských činitelů

identifikace a roztřídění hodnotových prvků

určení, které hodnoty způsobují nebo ovlivňují problém

Vypracování alternativ jednání

výběr racionálních možností jednání

vymezení etických principů každé alternativy

nalezení dalších etických problémů, vyplývajících z jednotlivých alternativ

Vyřešení problémů volbou jedné z alternativ

Formulace a odůvodnění volby